

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในประเทศที่กำลังพัฒนา สตรีมีบทบาทและกำลังสำคัญยิ่งในการพัฒนาประเทศกล่าวคือ โดยเฉพาะในภาคเกษตรกรรมแม่บ้านเกษตรกรซึ่งมีส่วนช่วยให้ผลผลิตทางด้านอาหารและเกษตรเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ยังมีส่วนเกี่ยวข้องกับการซื้อขายและการแปรรูปอาหารอีกด้วย แต่กิจกรรมของสตรีดังกล่าวนี้ยังไม่เป็นที่ยอมรับของคนทั่วไปนับตั้งแต่อดีตเป็นต้นมา สตรีชนบทเป็นผู้ที่มีบทบาทและส่วนร่วมสำคัญในกระบวนการผลิตทางการเกษตรแม้ว่าการแบ่งบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบระหว่างบุรุษและสตรีค่อนข้างจะชัดเจนในประเด็นที่ว่าบุรุษมีหน้าที่ในการหาเลี้ยงครอบครัวและติดต่อกับสังคมภายนอก ส่วนสตรีมีหน้าที่เป็นแม่บ้านดูแลความเป็นอยู่ของสมาชิกในครอบครัว และถูกกำหนดให้มีการติดต่อกับสังคม ภายนอกในวงจำกัดเฉพาะเครือญาติ (ภัสสร , 2528) อย่างไรก็ตามการแบ่งบทบาทหน้าที่ดังกล่าวนี้ในสังคมไทยเฉพาะในชนบทมีลักษณะที่ยืดหยุ่นมากกว่า สำหรับปัจจุบันไม่เฉพาะแต่การทำหน้าที่ทางการผลิตที่สตรีเข้ามามีบทบาทด้วยเท่านั้นแม้แต่การทำงานบ้านในสังคมชนบทที่ทำการผลิตแบบยังชีพไม่ต้องการอาศัยความสามารถหรือความชำนาญพิเศษอะไร ทุกอย่างเป็นไปตามวิถีทางที่เคยทำมาแต่บรรพบุรุษ ทั้งบุรุษและ สตรีก็สามารถผลิตเปลี่ยนหน้าที่และช่วยเหลือกันและกันได้ (สุคตวาท , 2530 : 30)

ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าการพัฒนาการเกษตรให้รู้คนหน้าได้นั้นสตรีในชนบทเป็นผู้ที่มีความสำคัญและเป็นองค์ประกอบของการพัฒนาทางเศรษฐกิจที่ไม่อาจละเลยได้ ด้วยสาเหตุนี้กรมส่งเสริมการเกษตรจึงมีนโยบายเกี่ยวกับการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมากขึ้น โดยสนับสนุนให้มีการส่งเสริมวิชาการเกษตรซึ่งมีผลให้แม่บ้านเกษตรกรได้พัฒนาบทบาทของตนในการปรับปรุงความเป็นอยู่ของครอบครัว โดยเฉพาะการปรับปรุงบ้านเรือนให้น่าอยู่อาศัยและเป็นแหล่งอาหารให้ครอบครัว (ภาณี 2530: 2)

งานพัฒนาสตรีในภาคเกษตร ได้ดำเนินการโดยหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งอยู่ภายใต้ความรับ

ฝึชชอบของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยมีกรมส่งเสริมการเกษตรเป็นหน่วยงานกลางที่รับผิดชอบ การดำเนินกิจกรรมและโครงการต่าง ๆ ของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2534 : 11) กรมส่งเสริมการเกษตรเริ่มดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมาตั้งแต่ พ.ศ. 2511 โดยในระยะเริ่มมีนโยบาย เน้นหนักเพื่อมุ่งปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ของครอบครัวเกษตรกร โดยบริการวิชาการเทคนิคเกษตรให้ แก่ผู้เกษตรกรหญิงสตรีชาวนา กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่รวมตัวเป็นกลุ่มชั่วคราวเข้ารับการรู้ครั้งละ 3-7 วัน หลังจากรับความรู้แล้วก็แยกย้ายกันนำความรู้ไปใช้ในการปรับปรุงความเป็นอยู่ในครอบครัว (ภาณี , 2530 : 1)

กรมส่งเสริมการเกษตรมีแนวทางในการพัฒนาสถาบันเกษตรกร โดยมุ่งส่งเสริมให้ มี การรวมกลุ่มต่าง ๆ คือกลุ่มเกษตรกร กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กลุ่มผู้เกษตรกร และรวมไปถึงกลุ่ม กิจ กรรมต่าง ๆ หรือเรียกว่ากลุ่มธรรมชาติ ปัจจุบันได้มีการจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรขึ้นทั่วประเทศในปี พ.ศ. 2539 มีจำนวนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ได้จัดตั้งขึ้น 12,948 กลุ่มสมาชิก 479,010 คน (สำนักงาน เกษตรจังหวัดเชียงใหม่ 2539 : 6)

สำนักงานเกษตรอำเภอสันกำแพงได้ดำเนินงานจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรตาม นโยบายของกรมส่งเสริมการเกษตรดังกล่าว ปัจจุบันมีกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรครบทุกหมู่บ้านรวม 94 กลุ่ม จำนวนสมาชิก 7,426 คนแบ่งเป็นกลุ่มระดับที่ 1 จำนวน 10 กลุ่ม กลุ่มระดับที่ 2 จำนวน 80 กลุ่ม และกลุ่มระดับที่ 3 จำนวน 4 กลุ่ม ซึ่งจากผลการดำเนินงานยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร

ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นควรที่จะศึกษาจากปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อระดับความสำเร็จของกลุ่ม แม่บ้านเกษตรกรในระดับต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาระดับกลุ่มที่ 2 และระดับกลุ่มที่ 3 ให้ขึ้น ไปอยู่ในกลุ่มระดับที่ 1 ผลจากการศึกษาจะทำให้ทราบถึงปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานของกลุ่มแม่ บ้านเกษตรกรซึ่งทางสำนักงานเกษตรอำเภอสันกำแพงจะได้ใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงระบบงาน กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ที่เน้นการพัฒนาตัวเกษตรกรองค์กรเกษตรกรให้มีรายได้ดี มีเสถียรภาพมีความ เสื่อมน้อยและคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ซึ่งได้กำหนดทิศทางงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ในอันที่จะทำให้แม่ บ้านเกษตรกรสามารถเพิ่มรายได้นอกภาคเกษตร จัดการและพัฒนาการประกอบอาชีพเกษตรกรของ ครอบครัว ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อระดับความสำเร็จของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร
อ.สันกำแพง จ. เชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรค ในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร
อ.สันกำแพง จ. เชียงใหม่

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

ผลของการวิจัยสามารถนำไปใช้เป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารงานส่งเสริมการเกษตรและเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานพัฒนาสถาบันเกษตรกรของอำเภอและเจ้าหน้าที่ระดับตำบล ในการวางแผนการปรับปรุงและพัฒนา กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรให้เกิดความเข้มแข็งและเกิดประสิทธิภาพในการเนินกิจกรรมกลุ่ม อีกทั้งทราบถึงจุดด้อยในแต่ละปัจจัย เพื่อสามารถนำไปปรับปรุงแก้ไขในการพัฒนา กลุ่มต่าง ๆ ให้ประสบผลสำเร็จต่อไป

สมมติฐานของการวิจัย

ลักษณะพื้นฐานของบุคคล ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมของคณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีผลต่อความสำเร็จของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

ขอบเขตของการวิจัย

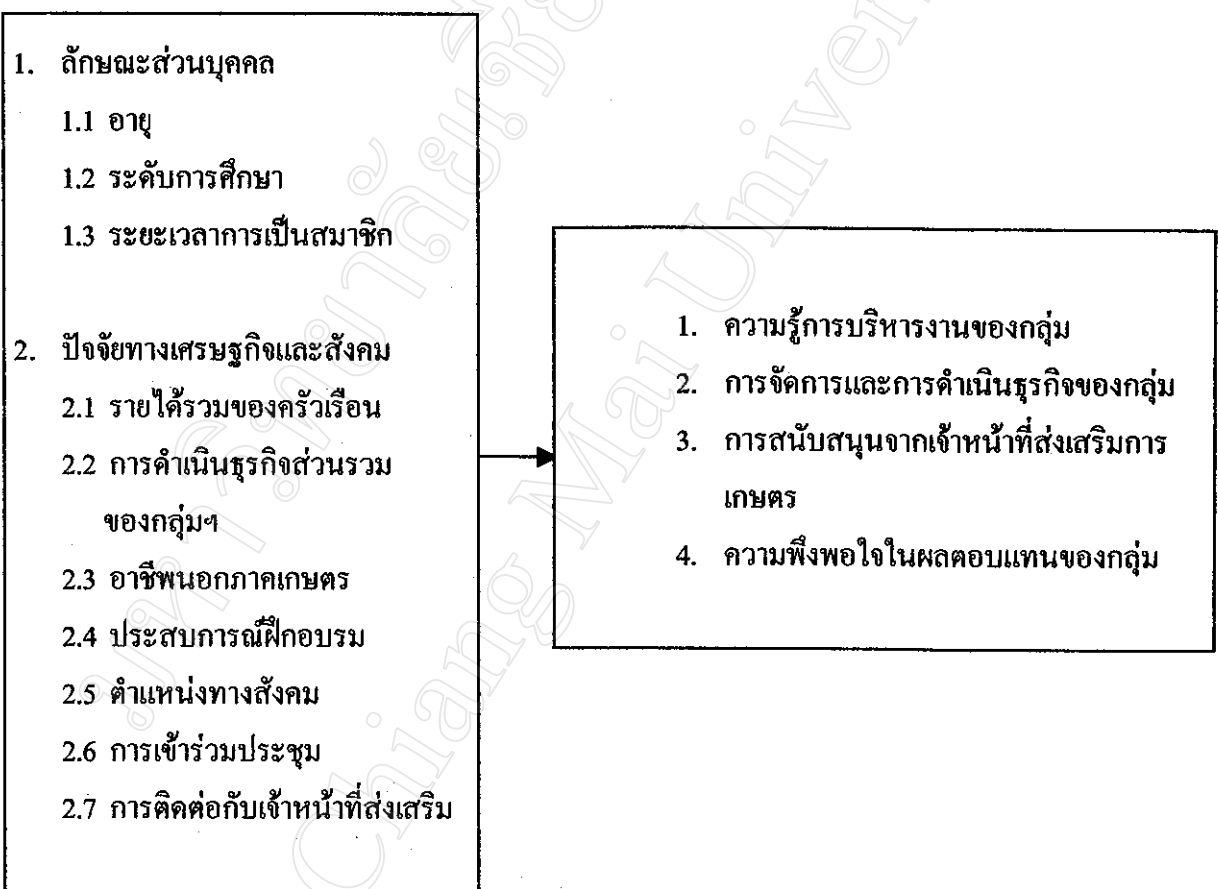
ขอบเขตของการศึกษานี้ได้แก่ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในอำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

กรอบแนวคิด

ความสัมพันธ์ของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษามีลักษณะดังนี้

ตัวแปรอิสระ
(Independent Variables)

ตัวแปรตาม
(Dependent Variable)

นิยามศัพท์

กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร คือ การรวมกลุ่มของสตรีที่ทำงานในภาคการเกษตร

อายุ หมายถึง จำนวนเวลาเป็นปีของผู้ให้ข้อมูลที่ตอบแบบสัมภาษณ์ ตั้งแต่เกิดจนถึงเวลาให้ข้อมูล

ระดับการศึกษา หมายถึง คุณวุฒิทางการศึกษาขั้นสูงสุดของผู้ให้ข้อมูล

ระยะเวลาที่เป็นสมาชิก หมายถึง ระยะเวลาที่คณะกรรมการเข้ามาเป็นสมาชิกของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรจนถึงปัจจุบัน

การดำเนินธุรกิจส่วนรวมของกลุ่มฯ หมายถึง การที่คณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรม การดำเนินธุรกิจของกลุ่มนั้น ๆ

อาชีพนอกภาคเกษตร หมายถึง อาชีพ อื่น ๆ ของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เช่น ค้าขาย รับจ้างและอื่น ๆ

ประสบการณ์ฝึกอบรม หมายถึง จำนวนครั้งที่เข้าร่วมการฝึกอบรมเกี่ยวกับงานด้านเคหกิจเกษตรซึ่งจัดขึ้นทั้งหน่วยงานของภาครัฐและเอกชน

ตำแหน่งทางสังคม หมายถึง ตำแหน่งทางสังคมของคณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทั้งที่เป็นทางการจากการเลือกตั้ง ที่เป็นทางการเช่นผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล กรรมการวัด เป็นต้น

การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริม หมายถึง คณะกรรมการได้มีโอกาสพบปะพูดคุยในเรื่องที่เกี่ยวกับวิชาการกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรจำนวนครั้งต่อปี

ความรู้การบริหารงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร หมายถึง ความรู้ในการบริหารงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรของคณะกรรมการกลุ่มฯ

การจัดการและการดำเนินธุรกิจของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร หมายถึง กลุ่มฯ มีการจัดการในเรื่องของการดำเนินธุรกิจของกลุ่มอย่างไร จึงจะทำให้สมาชิกและกลุ่มฯ เกิดรายได้

การสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร หมายถึง การได้รับการสนับสนุนกิจกรรมของกลุ่มฯ ของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

ความพึงพอใจ ในผลตอบแทนของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร หมายถึง ความพึงพอใจของคณะกรรมการกลุ่มฯ เกี่ยวกับผลประโยชน์หรือจากผลการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้าน